

Yttrande

Datum
2016-04-04
Handläggare
Emma Sernland
emma.sernland@havochvatten.se

Dnr
4106-2015
Ert Dnr
M2015/04264/Ee

Mottagare
Miljö- och energidepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande avseende underlag inför beslut om riktlinjer för forskning och innovation på energiområdet för perioden 2017 – 2020.

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten har fått möjlighet att ge synpunkter på underlaget inför beslut om riktlinjer för forskning och innovation på energiområdet för perioden 2017 – 2020.

Sammanfattningsvis är vi mycket positiva till Energimyndighetens ambition att ytterligare utveckla samarbetet med svenska offentliga forskningsfinansiärer för att få till stånd fler tvärvetenskapliga forskningsområden. Även satsningen på att vidareutveckla uppföljnings- och utvärderingsfunktionen ser vi som en mycket viktig del i arbetet för en forskningsfinansierande myndighet. Dock upplever vi att det är svårt att se kopplingen mellan den övergripande strategin för användningen av energiforskningsanslaget och de svenska miljömålen, och vidare till de långsiktiga effekterna i miljön. Den behöver tydliggöras och analyseras mer ingående även på en övergripande nivå.

Det är viktigt att Energimyndighetens satsningar på forskning och innovation på energiområdet kan resultera i breda samhällsnyttor och ett hållbart nyttjande. Vi ser ett stort behov av utökad samarbete kring kommunikation av forskning, innovation och hållbarhetsfrågor mellan myndigheterna. Något som även ligger i linje med det svenska arbetet med Agenda 2030 för hållbar utveckling.

Havs- och vattenmyndighetens synpunkter

Havs- och vattenmyndigheten är mycket positiv till Energimyndighetens ambition att fortsätta utveckla samarbetet mellan svenska offentliga forskningsfinansierande myndigheter för att ta sig an bredare tvärasektoriella och tvärvetenskapliga forskningsområden. Energimyndigheten vill fortsätta främja tvärvetenskapliga forskningsinsatser och särskilt få in mer humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning i satsningarna. Exempel på områden som nämns är miljöeffekter och bioekonomi. Havs- och vattenmyndigheten instämmer helt i att utmaningen att koppla samman naturvetenskap och teknik med humaniora och samhällsvetenskap är något som offentliga forskningsfinansierande myndigheter behöver ta sig an i allt större utsträckning framöver.

Havs- och vattenmyndigheten ser också mycket positivt på Energimyndighetens satsning på att vidareutveckla sin uppföljnings- och utvärderingsfunktion. Det är en mycket viktig del i arbetet för en forskningsfinansierande myndighet att utvärdera om användningen av statliga forskningsmedel har bidragit till att nå uppsatta mål. Vi önskar att myndigheter som på olika sätt finansierar forskning för att nå de uppsatta klimat-, energi- och miljöpolitiska målen i högre utsträckning inleder samarbeten kring uppföljning och utvärdering.

Utifrån de underlag som bifogats remissen konstaterar Havs- och vattenmyndigheten att ett ökat fokus på de långsiktiga effekter i miljön som Energimyndigheten önskar uppnå är önskvärt. Det är svårt att se vilka de långsiktiga effekterna i miljön kan bli om de effektmål som ingående beskrivs under varje temaområde uppnås. Kopplingen mellan den övergripande strategin för användningen av energiforskningsanslaget och de svenska miljömålen, som ju utgör grunden för den nationella miljöpolitiken, är otydlig. Vilka långsiktiga effekter i miljön innebär det i förlängningen att uppnå ekologisk hållbarhet, trygg energiförsörjning och ett samhälle där tillgängliga resurser utnyttjas effektivt? Vi föreslår en utvidgad beskrivning och analys där Energimyndigheten utvecklar effektmålen och, förutom de energi- och klimatpolitiska målen, i högre utsträckning även beaktar de energirelaterade miljöpolitiska målen samt de svenska miljömålen. Vidare föreslår vi i förlängningen en analys av kopplingen mellan de globala målen för hållbar utveckling och Energimyndighetens satsningar på forskning och innovation. Det globala perspektivet berörs i UP-rapporten Allmänna energisystemstudier men det är av intresse att analysera hur forsknings- och innovationsinsatser på energiområdet kan påverka möjligheten att nå de uppsatta globala målen för hållbar utveckling.

Havs- och vattenmyndigheten instämmer i Energimyndighetens resonemang om ökat behov av forskning kring mål och beslutsprocesser på internationell, nationell och lokal nivå. Precis som Energimyndigheten ser även vi ett ökat behov av kunskap om mållkonflikter och synergier, val av styrmedel, hur man kan implementera och kombinera styrmedel samt kunskap om uppföljning av hur effektiva de är och i vilken grad de bidrar till måluppfyllelse. Kunskap om människors beteende i relation till sin omvärld nämns också. Det blir mer och mer tydligt att de flesta nationella myndigheter kämpar med liknande kunskapsluckor. Det behövs ökad kunskap inom ovan nämnda områden för att vi ska kunna utföra ett adaptivt förvaltningsarbete.

Under prioriterade insatser fram till 2020 inom Kraftsystemet, underområde vattenkraft, nämns vattenkraftens miljöpåverkan som ett framtida utmaningsområde. Vi vill understryka vikten av att området inte glöms bort då vattenkraften leder till stor påverkan på den biologiska mångfalden. Förlusten av biologisk mångfald samt klimatpåverkan är två stora globala miljöhot. Aktuell miljöforskning pekar tydligt på det¹. Ett viktigt fokusområde är att hitta moderna tekniska lösningar som tillgodoser både utvecklingen av det förnybara energisystemet samt bevarande och restaurering av biologisk mångfald. Forskning och innovation har även en viktig roll för att möjliggöra en hållbar energiproduktion i marina områden. I linje med EU-kommissionens strategi för blå tillväxt finns både ett behov av kunskap för att förbättra tillgången till information om haven, av havsplanering för att sörja för en effektiv och hållbar förvaltning av de marina verksamheterna och av integrerad marin övervakning för att ge myndigheterna en bättre bild av vad som händer till havs.


Vi noterar att sjöfartsrelaterade frågor inte nämns under de forsknings- och innovationsbehov som Energimyndigheten fokuserar på under temaområde Transportsystem. Energimyndigheten poängterar att det behövs metoder och incitament för att utnyttja den mest effektiva transportkedjan vid varje enskilt tillfälle. Vi hoppas att även sjöfarten kommer inbegripas i analyser för att hitta effektiva transportkedjor sett ur flera perspektiv.

I händelse av att regeringen väljer att tillmötesgå Energimyndighetens önskan om en utökning av energiforskningsanslaget föreslår vi att den utökade delen av anslaget skulle nyttjas för tvärvetenskaplig forskning till nytta för de svenska miljömålen.


Beslut om detta yttrande har fattats av vikarierande Generaldirektören Ingemar Berglund efter föredragning av utredaren Emma Sernland. I den slutliga handläggningen av ärendet har även deltagit avdelningschefen

¹ Rockström et al. (2009) Planetary boundaries: exploring the safe operating space for humanity. *Ecology and Society* 14(2):32

Anna Jöborn samt utredarna Johanna Andreasson, Niklas Egriell, Bengt Fjällborg och Thomas Klein.



Ingemar Berglund



Emma Sernland

Kopia till:
Energimyndigheten